

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à Casu XXXVII usque ad Casum LXXV. inclus. exhibens Materiam de Restitutione, de Contractibus, de Religione & Vitiis eidem oppositis

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus XLVII. De causis à Restitutione excusantibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39820

existat, vel in quantum debitor ex eo factus est debitor, hæc tamen actio non datur contra creditorem ad quem res bonâ fide translata est. *Leges cit.*

C A S U S XLVII.

De Causis à Restitutione excusantibus.

Curtius multa debet, ex variis tamen causis putat se à restitutione excusatum. 1. Quia restituat, ipse vel uxor erit in periculo desperationis, furtorum, aut extremae necessitatis, vel infamia, quamvis creditor sit in necessitate pari. 2. Cogetur statum suum dimittere, parcius vivere, vel omnia, quæ habet, restituere. 3. Quia restituere non potest sine gravi damno aut lucro cessante, licet æquale vel minus etiam patiatur creditor. 4. Quia putat se solutionem ex justâ causâ differre, dubitat, an teneatur ad damna creditori ex dilacione eventientia. 5. Quia creditor debitum remisit putans eum non esse solvendo, vel saltem credit aut dubitat, an remisit, eò quòd publicè ob furtum fuerit punitus. 6. Quia creditori aliquid donavit immensum debiti, vel simulavit se donare, cum tamen daret animo solvendi. 7. Quia solvit creditoris creditori. 8. Vel impetravit compositionem Papalem. 9. 10. 11. Quia cessit foro jurans se nihil occultasse, cum tamen occultaverit, vel exposit acquisierit. 12. Et quamvis posset in seculo manens satisfacere, tamen religionem suam secum portans ingreditur. 13. Preterens, quod sit in periculo seductionis. 14. 15. Quod debita sint incerta. 16. Vel ex promissione gratuita. 17. Et dubitet, an in seculo notabile quicquid

crari possit. 18. 19. Vel saltem diu deberet manere
in saculo. 20. Professus proprio labore, donatione,
legato & è fructibus beneficii multa acquirit, & ta-
men nec ipse, 21. Nec Monasterium quidquam cre-
ditoribus solvit.

Varia sunt causæ, de quibus dubitari potest, an
sufficiant ad justè differendam, vel planè omit-
tendam solutionem, ut 1. Impotentia. 2. Re-
missio creditoris. 3. Compensatio, de qua satis
dixi Cas. 32. num. 7. 4. Præscriptio, de qua V.
Cas. 23. 5. Interitus rei apud bajulum vel confes-
sarium, de quo Cas. 45. n. 10. & 17. 6. Incerti-
tudo debiti, de quâ Cas. 38. n. 18. 7. Dona-
tio facta creditori, vel solutio facta creditoris cre-
ditori. 8. Cessio fori. 9. Compositio Papalis. 10.
Ingressus in religionem. His examinatis clarebit
resolutio casûs. Igitur.

QUÆR. I. Qualiter à restitutione excuset im-
potentia?

Re. Impotentia alia est physica, quando quis
nec in re, nec in spe habet, unde restituere pos-
sit; impotentia moralis est, quando quis absolu-
te quidem potest satisfacere, sed non nisi cum ani-
mæ, corporis, famæ, libertatis, justî statûs aut
bonorum temporalium jacturâ, secundum sequen-
tes explicationes.

1. Probabile periculum animæ est justa causa dif-
ferendi, & omittendi solutionem quamdiu peri-
culum durat, ut si debitor ob restitutionem esset
lapsurus in desperationem, filii ob inopiam in
furtâ vel latrocinia, uxor vel filia prostituenda.
Scot. in 4. dist. 15. q. 2. Rebell. Nav. Bonac. Less. l.
2. c. 16. dub. 1. Ratio est; quia creditor non po-
test esse rationabiliter invitatus, ut debitor pro salu-
te animæ suæ aut suorum tanquam bono lon-

I.

gè

gè eminentiori, restitutionem temporalium differat.

2. Excusat *periculum vite*, seu necessitas extrema, quando scilicet debitor factâ restitutione ex defectu alimenti vel medicinæ ordinariæ esse moriturus. *Ratio est*: quia pro aventendâ necessitate extremâ licet aliena surripere, ergo multo magis retinere seu solutionem differre, nisi creditor ante debitorem in similem necessitatem jam incidit, vel incisurus sit, nisi debitum restituat. tunc enim creditor titulo justitiæ & charitatis preferri debet; si verò debitor & creditor actusstant in extremâ necessitate, vel sint in proximo & æquali periculo necessitatis extremæ, debitor adhuc potest rem creditoris licitè retinere, quia tunc melior est conditio possidentis. *V. Cas. 32. num. 1. ubi num. 6. etiam dixi, ad quid teneatur, qui rem alienam apud se depositam, furto ablatam, aut mutuò acceptam, in extremâ necessitate consumpsit.*

3. Excusat *jactura libertatis vel fama*, ut si restituere non possis, nisi te ipsum vendendo, vel dando suspicionem gravis & occulti criminis: si tamen restitutio absque infamia fieri posset tertium, v. g. Confessarium; aut si res ipsa non posset sine nota restitui, posset verò ejus pretium ad hoc foret obligatio: deinde infamia debet esse notabilis, hinc homo de furto jam infamatus, tenetur restituere, etiam si de novo veniat in suspicionem furti, quia illud aliquale infamiz augmentum, non est tantum, ut innocens propterea de magni momenti privari debeat.

2. 4. Excusat *jactura status justi & honesti*, ut si homo nobilis pro faciendâ restitutione deberet omnia bona sua vendere, famulos, arma,

equos

equos &c. dimittere, civis primarius exercere, autem mechanicam, artifex vendere artis suæ instrumenta & mendicare; talis potest solutionem differre, vel per partes solvere, etiamsi sit debitor ex delicto. *Scot. Gab. Ang. Palud. Bannes. Salon. Sor. p. 3. l. 4. c. 39. Sylvius 2. 2. q. 62. a. 8.* Ratio est: quia creditor tunc non potest esse rationabiliter invitus, cum debitor sit verè in gravi necessitate, & mutatio statûs plerumque conjuncta est cum gravi dedecore & infamia debitoris, filiorum, ac familiæ.

Dixi 1. *jactura statûs*; nam aliqualis ejus diminutio non excusat, sic debitor omnium contentus, ut solvere possit, tenetur parcius vivere, de splendore apparatus, conviviorum, equorum, sumptuum, ludorum &c. remittere; quia hæc non sunt ad statum simpliciter necessaria, sed solum ad ejus splendorem & pompam, & hæc minuere non tam est necessitatis, quam moderate; unde versantur in pessimo animæ statu, nec solvi possunt, qui debitis gravati, nihil de splendore & luxu remittunt, & quod pejus est, nequidem desuper se in confessionali accusant.

Dixi 2. *jactura statûs justî*, ut si satrapa vel pater ad solvenda debita, vel occidit rapinas, augetur officium suum justè acquisitum vendit; si verò status sit injustus, consistens v. g. in sola opulencia per furta, fraudes, usuras acquisita; non est dubium, quin ipse & ejus hæredes teneantur hæc omnia cum jactura statûs, ad quem nullum jus habent, etiam usque ad mendicitatem; in qua antè fuerant, restituere, nisi forsitan excuset periculum gravissimæ infamæ, carceris vel

I
pœnæ

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

pœnz publicæ. *S. Anton. Scot. Henrig. Nav. Less. Tamb. Laym. c. 2. n. 2. Bonac. d. 1. ult. p. 1. idem est, si amissio statûs vel damnum, quod ex restitutione timetur, consistat in sola carentia rei, quam quis restituere debet, tunc enim non dimittet statum suum, sed relinquet alienum. DD. cit. Lug. d. 11. n. 7. Sylvius sup.*

5. Si debitor ex restitutione pateretur damnum notabiliter majus, quàm pateretur creditor ex dilatione solutionis, justè solutionem differre potest, etiamsi sit debitor ex delicto, modò damnum minus, quod creditor patitur, paratus sit refarcire; idem est, si creditor nullum pateretur damnum, debitor verò ex dilatione posset facere ingens lucrum. *Ratio utriusque est: quia creditor tunc quoad dilationem solutionis, non potest esse rationabiliter invitus &c. Si debitor & creditor sint in æquali necessitate gravi, vel in periculo æqualis damni, melior est conditio creditoris, & res restitui debet, sive sit debitor ex delicto, sive ex contractu. Scot. Nav. Salmant. t. 13. de restit. c. 1. Laym. sup. Metzger. t. 12. d. 1. a. 1, n. 5. Dicast. d. 10. n. 30. Ratio est: quia creditor habet jus ad solutionem, ergo in particulari præferri debet.*

4. 6. Præcipua hic difficultas est, utrùm ille, qui ob gravem suam necessitatem, vel periculum notabilis detrimenti, justè solutionem differt, teneatur creditori ultra rem debitam solvere damnum lucri cessantis? Respondent plurimi cum *Rebel. Less. Lugo. d. 21. n. 16. La Croix l. 1. p. 2. n. 252. obligari debitorem ex delicto, quia injusta acceptio, quæ præcesit, est causa illius damni: Diana p. 11. t. 2. R. 14. requirit, ut damnum illud sit prævisum, alias enim non est*

voluntarium, & non tam prima acceptio, quam
 iusta dilatio est causa istius damni; econtrà si non
 sit debitor ex delicto, dicunt non obligari ad dam-
 num ex iustâ dilatione creditori secutum, putant-
 que aliqui id esse certum, sed immeritò; nam
 valdè probabile, & mihi probabilius est, quòd
 etiam debitor ex contractu vel re acceptâ, si pro
 sua necessitate vel damno avertendo differat resti-
 tutionem, teneatur creditori vel Domino rei,
 compensare lucrum cessans & damnum ex dilatio-
 ne emergens. *Nav. l. 4. c. 4. num. 56. Rebel. l. 1.
 c. 9. §. 4. Sylvius a. 8. concil. 3. Molin. 10. 3.
 d. 754. num. 3. Laym. num. 2. Metzg. num. 8.
 Dicast. num. 75. Ratio est: quia creditor non te-
 netur in dilationem istam consentire, nisi ex cha-
 ritate, quantum opus est pro avertendo actuali
 damno vel gravi necessitate proximi; sed ad hoc
 opus non est, ut in dilationem consentiat gratis
 absque onere resarciendi damnum, quod in ejus
 gratiam patitur: si enim in extremâ necessitate
 non teneat proximo, qui est solvendo vel alibi ha-
 bet, concedere rem meam gratis absque onere re-
 stituendi, ut cum communissima dixi *Cas. 17.
 num. 6.* & certum esse dicit ipse *Lugo d. 16. num.
 170.* ergo multò minùs pro avertendo damno vel
 necessitate gravi: & certè iniqua esset conditio
 creditoris, inquit *Laym. l. c.* si debitor v. g. mu-
 tuatarius, vellet in suum commodum, vel ad
 precavendum majus damnum suum, solutionem
 differre, non recipiendo in se onus resarciendi
 damnum minus, quod obinde creditor patitur,
 & huc inclinât *Lugo d. 18. num. 93.* citans *Less.*
 quavis enim creditor in tali necessitate non possit
 esse rationabiliter invitatus, quòd debitor retineat,
 & utatur pecuniâ sibi creditori debitâ, meritò ta-*

men est invitus, ut utatur non compensando damnum sibi obveniens; sicut si ad salvandam vitam tuam indigeas equo meo ad fugam, non possum esse invitus quodam ejus usum, teneris tamen, si sis solvendo, refundere damnum, quod equus, vel ego, inde passus sum, ut tentur omnes.

QUÆR II. Qualiter excuset remissio creditoris.

5. *Re.* Excusat liberè facta ab eo, qui remittere test, dicitur liberè facta, quia si fiat ex dolo, vi, vel injusto metu, v. g. quia debitor se finxit pauperiorem, vel plura damna passum, quam est; aut simulavit debitum esse incertum, cum tamen sit certum, vel alia falsa alegavit, ut remittatur pars, ne amittatur totum, vel solutio injustè differatur, tunc remissio est nulla, manetque debitor obligatus ad compensandum damnum; ecce rem certissimæ veritatis, sed iniquissimæ praxeos: si quis prudenter credat Dominum nolle sibi debitum restitui, vel liberaliter donaturum, si rogaretur, non tenetur restituere. *Gomez, to. 3, l. 1, num. 1. Molin, d. 68, n. 3. D. cast. num. 113. Mejerger a. 5, num. 1. Ratio est:* quia tunc adest voluntas Domini prudenter præsumpta, unde inferat *Lugo, num. 53.* furta filiorum, servorum, aliorumque sæpe à restitutione excusari, eò quòd potest vel herus, si rogaretur, restitutionem liberè remitteret, et si super facto multum fuerit indignatus &c. si ex post rescias, Dominum revera fuisse invitum, teneris restituere rem, uti certum est, non tamen damnum ex dilatione solutionis fecutum, quia dilatio non fuit culpabilis, ut probabiliter docent plures cum *Sporer, Lug.* et si mihi probabilius videatur oppositum, quia licet dilatio

no non sit culpabilis, tamen creditor in eam non consentit, nec consentire tenetur, nisi eâ conditione, ut ei resarciat damnum, quod ex tuâ ditione patitur, ut latiùs dixi sup. in dubio, an Dominus esset debitum remissurus, restituendum est, vel petenda remissio, quia obligatio solvendi possidet, à quâ per remissionem dubiam, non liberaris.

Sed quid, si debitor ob furta vel damna causata, morte plectatur, an hoc ipso illi ejusque hæredibus censeatur remissa restituendi obligatio? R. Nequaquam, si res furtivæ adhuc existant, vel eius hæredes exinde facti sint ditiores, aut summa restituenda sit valde gravis, vel denique Domini ignorantiam, aut aliud impedimentum, restitutionem impetere non possint; tunc enim præsumi non possunt restitutionem remittere. *Sanch. Less. Vsq. Molin. d. 84.* aliud est de damnis secutis ex homicidio; nam homicidâ ad instantiam partis condemnato, si hæredes defuncti non petant restitutionem damnorum, cum faciliè possint, censeantur eam remittere. *Scot. in 4. dist. 15. q. 3. Sav. 2. 2. q. 62. a. 1. Molin. n. 8.*

QUÆR. III. An excusetur, qui immemor debiti aliquid æquivalens donavit creditori?

R. I. Affirmant *Diana, Rebellus, Cardenas 6.* apud *La Croix num. 452.* qui consentit, si donans ita comparatus fuit, ut non dedisset gratis, si fuisset memor debiti; tunc enim adfuit voluntas interpretativa extinguendi debitum, quæ videtur sufficere; sicut qui ex justitiâ tenetur orare Horas, si oravit ex devotione, satisfacisse censeatur, quia præsumitur priùs voluisse satisfacere obligationi justitiæ, quàm meræ devotioni; sed rectiùs contradicunt *Salat, Lopez. Sanch. Less. l. 2. c. 37.*

num. 11. Laym. l. 3. t. 2. c. 12. num. 9. Ratio est quia legi certæ non satisfacit per solutionem solam probabilem & incertam, ut ostendi *Cas. 5. num. 18.* & immemor debiti simpliciter voluit dare gratis, contra quam voluntatem expressam, non prævalet voluntas interpretativa, alias virula valeret donatio, quia facile adest causa, quam si scivisset donator, non dedisset: nec tenet paritas de recitatione Horarum, nam obligatio solvendi debitum descendit ex propria hominis voluntate, ideoque debitor facere potest, ut præstita gratis materiâ debitâ, perseveret obligatio: e contra obligatio recitandi Horas non est immediatè ex electione hominis, sed ex præcepto Ecclesiæ, ideoque homo facere non potest, ut præstita materiâ præceptâ maneat obligatio, idque patet à posteriori; quia præcepto Horarum satisfacit, etiam si quis eas recitet cum animo non satisfaciendi præcepto, sed repetendi, ut habet communis; certum autem est, non satisfieri debito justitiæ, si scienter aliquid detur cum expresso animo non satisfaciendi, sed donandi gratis, *U. Cas. 6. num. 19.* unde patet, re non liberari à debito justitiæ, si Cajo creditori vel ejus filio procurasti officium, nisi consentiat, minus si procurasti beneficium Ecclesiasticum, quia hoc tanquam quid spirituale, erga temporale compensari non potest.

R. II. Si exterius quis simulet se dare gratis, internè autem velit extinguere debitum justitiæ, satisfacit, ut fatentur omnes: sed quid si præcedat intuitu donationis sibi aliquid redonandum? R. Id acceptari vel retineri non posse, quia datur ex errore & intuitu gratuita donationis, quæ tamen gratuita non est: excipe, nisi fuerit nec redonatio declinari, nec restitutio ob-

tionem criminis, aliâ viâ (quod rarum est) fieri posset.

QUÆR. IV. An excuset solutio facta creditoris creditori? R. *Affirm.* si debitum sit ejusdem rationis, nec alius creditor sit præferendus, nisi si debitum tale sit, ut creditor creditoris potuerit uti compensatione, *Sylv. V. solutio Medin. q. 3. Molinat. 3. d. 473. Rebel. Dicast. La Croix num. 44.* quod *Lugo num. 146.* etiam dicit locum habere in foro externo; *Ratio est;* quia solvendo uno creditori acquiro jus, quod ille habet contra me; sed hoc jus est æquale cum illo jure, quod contra me habes; ut suppono, ergo illa jura mutuo extinguuntur & compensantur.

QUÆR. V. Qualiter excuset compositio cum Papa? R. Compositio papalis est actus, quo Papa majorem partem debiti remittit, ut minor pars ad usum pium impendatur; debita autem, quæ Papa remittit, vel sunt incerta, vel sunt debita ex lege Ecclesiasticâ, in quâ dispensare potest Papa, ut sunt præsentia vel redditus Ecclesiastici à Canonico non præsentem, vel non residente, percepti; posse autem Papam ejusmodi compositionem concedere, docent *Molin. Less. Dian. Lugo d. 21. à num. 91.* quos si lubet, vide. Apud nos Germanos in usu non est.

QUÆR. VI. Quid circa cessionem fori? R. 1. Cessio fori, quâ quis omnia bona sua cedit & relinquit inter creditores dividenda, non excusat in conscientia, quominus redeunte meliori fortunâ reliquum solvere teneatur, *communis DD. Ratio est:* quia hoc privilegium fundatur in impotentia debitoris, cessante ergo impotentia, cessat ejus effectus seu excusatio à restitutione; per consequens, si debitor honesto labore meliorem

statum acquirere possit, ad hoc tenetur, & compelli potest; qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media ordinaria & necessaria.

10. 2. Cedens foro, nisi sit debitor ex delicto, aut sua dilapidando, se in istas angustias coniecerit, (hinc enim non favere leges docent *Molin. Laym. Sylvius l. c. Metzg. a. 2. n. 3.*) duo in parte habet privilegia, primum, ut liberetur à carcere & vexâ creditorum: secundum, ut de bonis et post acquisitis, non possit conveniri, nisi in quantum commodè solvere potest. *l. 4. 5. 6. ff. de res. bon. §. ult. inst. de act.* iisdem privilegiis, etsi boni non cedant, gaudent clerici debitis gravati c. *Ordardus de solut.* & personæ, quæ sibi mutuo alimenta debent, ut pater adversus liberos, liberi adversus patrem, *l. 16. §. 17. ff. de re jud.* maritus adversus uxorem repetentem dotem *l. 17. cit.* Patronus adversus libertum, socius adversus socium: item milites armatæ militiæ conveniri non possunt, ultra quod salvâ suâ conditione præstare possunt, *l. 6. §. 18. eod.* mulieres quoque honestè viventes incarcerari non possunt, per *Aur. hodie Cod. de cust. reor* quod privilegium *Haurm. 2. c. 4. cont. 2.* cum *communi DD.* extendit ad personas nobiles, illustres, Doctores & Professores, ex *l. medicos 6. c. de prof.*

11. 3. Cedens bonis in conscientia occultare & sibi reservare potest necessaria alimenta, quibus ipse, uxor, & filii ejus secundum statum suum patere & honestè vivant, idem possunt uxor & liberi mortuo parte debitis gravato, quia his ex bonis paternis jure naturæ debetur honesta sustentatio & mendicitas seu mutatio status incurrenda, et causa justa differendi solutionem, ideoque similes debitores in judicio interrogatos jurare posse se nis-

ill occurrat, ex Dian. Tamb. docet Spoer n. 98. sub-
intelligendo, nihil non debitum ipsis ex jure natura.

QUÆR. VII. Qualiter excuset ingressus in re- 122

ligionem? R. 1. Certum est peccare mortaliter,
qui, cum sit solvendo, religionem ingreditur
non solutis debitis, neque factâ sufficiente dispo-
sitione ad solvendum; quia obligatio justitiæ præ-
valet operibus consilii, atque ingredi religionem
est opus consilii, & obligatio solvendi est ex justi-
tiâ, ergo. Secuta tamen professio (spectato jure
naturæ est valida, quia valida est traditio personæ
remini debitæ, sed persona, quæ per professio-
nem religioni traditur, in se non est debita, sed
tantum ejus bona, ergo. Dixi: *spectato jure natu-
ræ*; nam Sixt. V. Ann. 1587. debitores super vi-
vis ære alieno gravatos recipi, gravissimè prohi-
bit, eosque ad professionem inhabiles reddidit,
quam inhabilitatem relicta prohibitione ex post
suffulit Clem. VIII. quæ tamen prohibitio non li-
gat Moniales, ut in alio motu proprio declaravit
Sixt. V. teste Lugo d. 21. num. 87. neque eos,
qui non ingenti, sed modico ære alieno gravan-
tur, neque eos, qui etiam in sæculo manentes
satisfacere non possent, aut qui absque culpâ sua
debitis gravantur, etsi spem habeant aliquando
solvendi; sed prohibentur soli *decoctores*, ut lo-
quitur decretum, *qui post dilapidatam rem familia-
rem & contractam vim æris alieni*, culpabiliter pro-
nunc facti sunt impotentes, & manentes in sæcu-
lo solvere possent, Sanch. Lugo num. 89. Dicast.
num. 140. Salmant. 2. 13. c. 1. p. 19. §. 2. Ratio est,
quia decretum hoc utpotè pœnale strictè est inter-
pretandum.

R. 2. Certum est debitorem obligari ad diffe- 13.
rendum ingressum, si intra breve tempus spem
ha-

habeat, ex toto, vel ex magnâ parte solvendi; qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media non nimis difficilia, quale est ad breve tempus diffe- re ingressum, per breve autem tempus communi- ter D. intelligunt duos aut tres annos, attentâ de- biti quantitate, & majori vel minori spe intra il- lud tempus, notabile quid lucrandi: si tamen ex dilatione immineret grave damnum spirituale, v. g. impedimentum perpetuum ad religionem, aut periculum proximum peccati, statim ingredi posset; si enim debitor existens in periculo incon- tinentiæ uxorem ducere possit, etsi ex hoc prævi- deat se futurum impotentem ad solvenda debita, ut fatentur omnes, multò magis ad vitandum peccatum, poterit eligere religionem.

14. R. 5. Certum est, quòd bonum illud, quod debitor ex ingressu in religionem sperat, debeat præponderare damno, quod ex ingressu patiuntur cre- ditores, hinc si vellet ingredi religionem laxam, in quâ exiguus fructus sperandus, aut ingredi vellet ob commodum aut motivum temporale, non posset id facere cum præjudicio creditorum. *Lugon. 70.*
15. R. 4. Certum est, debitorem religionem sta- tim amplecti posse, si debita sint incerta, vel in usus pios eroganda, quia nihil magis pium, quam se, & sua Deo in religione dicare, *Arraz. Sa. Sanch.* sed quid, si ab alio accepisti bona incerta, ejus nomine in usus pios expendenda, quæ tu im- què consumpsisti? R. Si es pauper, adhuc potes tibi applicare, & satis piè impenduntur in ordine ad hoc, ut possis religiosus fieri. *Lugon. 64.*
16. R. 5. Debitor absque morâ religionem ingre- di potest, si debitum sit ex liberali promissione etiam juratâ ad hoc vel illud donandum aut facien- dum, nisi intra breve tempus absque gravi incom-

modo id præstari possit, quia in liberali promisso licet imbibitur conditio: nisi ad religionem cum præstatione promissi impossibilem, transiero.

Suar. Dicast. num. 134. Salmant. p. 18.

¶ 6. Certum est, debitorem statim religionem ingredi posse, si nulla spes sit, quòd manens in sæculo futurus sit solvendo; quia tunc creditores nihil sperare habent, etiamsi à religione abstinereat, per consequens ingressus iis præjudicare non potest; si spes solvendi sit dubia, tenetur debitor ingressum aliquamdiu differre & probare, in dilatio proficit.

¶ 7. Præcipua hîc difficultas est, utrùm debitor licet religionem ingredi possit, cedendo bonis suis creditoribus, si spes sit, quòd multo, vel toto tempore manens in sæculo integrè solvere possit, negant *Medina. Nav. Valent. Molin. Suarez. Leym. l. 3. t. 2 c. 12. Sporer num 100.* sed probabilius affirmant *S. Thom. 2. 2. q. 189. S. Ant. Carter. Lopez. Less. Dian. Sanch. sup. num. 17. Lugo num 65. Haun. t. 2. c. 4. Dicast. d. 10. num. 129. Metz. a. 3. n. 4.* Ratio est: 1. debitor non tenetur solvere cum ingenti difficultate, & detrimento in bonis altioris ordinis, quia tunc censetur moraliter impotens, atque in casu posito debitor pateretur ingentem difficultatem & damnum in bonis altioris ordinis, jacturam scilicet propriæ libertatis ad eligendum statum perfectiorem, & commodorum spiritualium inde resultantium, ergo. Undè patet, quòd hîc non tantùm agatur lucto cessante, ut malè supponunt adversarii, sed etiam de actuali damno seu jacturâ libertatis & juris eligendi statum perfectiorem. 2. Ipsa persona debitoris, ut argumentatur *D. Thom.* non est in se, & ratione suâ debita, sed tantùm intuitu bono-

norum, ergo si cedat bonis in favorem credito-
 rum, satisfacit, potestque liberè de suâ personâ
 dispo-ere amplectendo statum religiosum. 3. De-
 bita vel sunt ex contractu, vel ex delicto; si ex
 contractu pendent ab intentione contrahentium,
 atque intentio contrahentium non fuit se obligare
 cum jacturâ libertatis eligendi religionem, sed
 potiùs cum tacitâ conditione, nisi statum perfecti-
 orem cum solutione debiti impossibilem, eleg-
 ero, ut patet in contractu oneroso sponsalium, er-
 go: si ex delicto, adhuc non tenetur cum longè
 majori damno seu jacturâ libertatis & juris eligen-
 di statum religiosum, sicut non tenetur cum jactu-
 ra famæ. 4. Vocatio ad statum religiosum negligi
 non potest absque periculo salutis, sed periculum
 salutis, est causa excusans à solutione, ergo, 5.
 Conjugatus non tenetur abstinere à generatione
 prolium, etiamsi ex hoc fiat impotens solvere,
 ergo nec cælebs ab electione statûs religiosi: qua-
 rationes non tantum tenent de debito reali, sed
 etiam de personali, ut si ad decem annos locasti
 operam tuam pictori, futuri &c. adhuc licitè re-
 ligionem ingredi potes, nisi specialiter huic juri re-
 signâsses, nec teneris ad damna alteri inde emer-
 gentia, sed sufficit reddere pretium conductionis,
 quod fortè accepisti: hætenus de jure naturæ,
 quid sit de jure positivo, dixi sup.

19. *Objiciunt* 1. Propter opus consilii non est omi-
 tendum opus præceptum, sed amplecti statum re-
 ligiousum est opus consilii, & solvere debitum est
 jure naturæ præceptum, ergo.
 2. Eligens statum religiosum, liberè & absque
 necessitate facit se impotentem ad præstandum id
 quod præstare ex jure naturæ debet.

3. Filius non potest ingredi religionem, si in saeculo manens possit subvenire inopiæ parentum, imò ingressus, regredi potest, si parentibus aliter succurri non possit; quia obligatio iis succurrendi est de jure naturæ; atque etiam de jure naturæ est obligatio solvendi debita, ergo.

4. Non sunt facienda mala, ut eveniant bona, nec propter lucrum spirituale licet alteri inferre damnum temporale, aliàs enim ad habendum meritum eleëmofynæ, liceret pecuniis ex justitiâ alteri debitas, dare pauperibus, atque hinc inferretur creditoribus damnum propter bonum spirituale religionis, ergo.

5. non est licitum surripere aliena ad lucrum spirituale, v. g. pro habendâ dote ad ingressum in religionem, ergo nec licitum est non solvere, quia non solvere est continuata surreptio.

6. Non est licitum se addicere servitio pauperum in hospitali, si per hoc impediaris à solvendis debitis, ergo nec ingredi religionem.

7. Qui sub spe matrimonii defloravit virginem, non potest ingredi religionem, quia hic ingressus cederet in damnum defloratæ; sed ingressus debitoris etiam cedit in damnum creditorum, ergo.

8. Servus non potest ingredi religionem invito Domino, nec maritus post consummatum matrimonium invitâ conjuge, ergo nec debitor invitis creditoribus.

9. *Ad 1. dist. min.* Solvere debita est jure naturæ præceptum, absolutè *N.* sub conditione, si absque majori damno in bonis altioris ordinis fieri possit, *C.*

Ad 2. N. supp. Quòd hoc casu ex jure naturæ obligatio solvendi.

Ad 3. Vinculum pietatis, utpote fundarum in

in

in ipsa naturali origine, est longè arctius quam obligatio justitiæ, ut patet à posteriori; nam necessitas alendi parentes, excusat ab obligatione solvendi debitum justitiæ.

Ad 4. N. min. Per ingressum in religionem creditoribus positivè non insertur damnum, sed tantùm permittitur ad avertendum majus damnum proprium in bonis altioris ordinis.

Ad 5. N. C. Non solvere tunc ad summum censetur idem quod surripere, quando quis absque graviore incommodo solvere potest, quod hinc non est.

Ad 6. N. C. Quia utilitas hujus servitii facile per alia pia opera, imò per ipsum laborem pro solvendis debitis, compensari potest, non ita utilitas & securitas religionis.

Ad 7. N. C. Deflorator se obligavit ad tradendam ipsam personam suam ad matrimonium, & per obtentam sub spe matrimonii copulam, tacitè renuntiavit statui religioso, & damnificatur tenetur restituere in illo genere, in quo læsit, sed deflorator læsit virginem in libertate nubendi, ergo & ipse meritò privatur libertate eligendi alium statum; econtrà debitor non obligavit immediatè suam personam, neque renunciavit statui perfectiori, neque alium læsit in libertate statum eligendi, ergo,

Ad 8. N. C. Servus seu mancipium secundum suam personam est sub jure & proprietate Domini, at non persona debitoris sub jure creditoris; maritus consummando matrimonium renunciat libertati & privilegio transeundi ad religionem, non item debitor.

20. §. 8. Debitor jam professus non deobligatur debito, sed tenetur adhuc solvere, quantum potest.

est, ab amicis petendo gratis, exercendo cum
 licentia Superiorum operas statum & personam
 non decentes, vel acceptando beneficium, mu-
 nera &c. *Molin Nav. Lugo, Laym. num. 7. Ratio*
 est: quia status religiosus non aliter excusat à res-
 titutione, nisi in quantum est incompatibilis cum
 solutione sed non est incompatibilis cum solutio-
 ne, sed non est incompatibilis, ut restitutio fiat
 modo dicto, ergo Non tamen tenetur egredi,
 aut misceri sæcularibus, hæc enim sunt media ex-
 traordinaria id& Religiosum indecentia. At nun-
 quid Superior tenetur licentiam operandi dare, si-
 cut Religiosus tenetur eam petere? *R. Negative,*
 quia Superior nec ex contractu nec ex delicto est
 creditoribus obligatus, quia, ut suppono, de-
 bitorem bonâ fide recepit, & ex traditione Reli-
 giosi, habet jus fortius in ipsum, ejusque operas:
 negetur licentia, subditus est liber.

R. 9. Monasterium, si debitorem malâ fide 21.
 suscepit sciens illum intra breve tempus in sæculo
 potuisse & debuisse satisfacere, debet ejus debita
 solvere etiam ex rebus Monasterii, quia tunc est
 causa, quod injustè damnificentur creditores; si
 bonâ fide eum suscepit, adhuc tenetur ex iis, quæ
 Monasterio intuitu Religiosi ex donatione, lega-
 to vel hæreditate obvenerunt, deductis tamen
 expensis. *Sanch. l. 7. c. 31 Lug. num. 79. Ratio*
 est; quia ea bona transferunt ad Mona-
 sterium cum eo onere, quo ea
 habuisset Religiosus, si man-
 sisset sui juris

EX